

## AZƏRBAYCAN TƏHSİL SİSTEMİNDƏ AUTENTİK MATERIALLARDAN İSTİFADƏNİN MÖVCUD VƏZİYYƏTİ

### AYSEL MƏHƏRRƏMLİ

Xəzər Universiteti, Təbiət elmləri, Sənət və Texnologiya Yüksək Təhsil fakültəsinin magistrantı. E-mail: aysel.meherremova00@list.ru

<https://orcid.org/0009-0008-6956-3385>

#### Məqaləyə istinad:

Məhərrəmli A. (2024). Azərbaycan təhsil sistemində autentik materiallardan istifadənin mövcud vəziyyəti. *Azərbaycan məktəbi*, № 4 (709), səh. 69–77

DOI: 10.30546/32898065.2024.4.115

#### Məqalə tarixçəsi

Göndərilib: 17.05.2024

Qəbul edilib: 07.08.2024

#### ANNOTASIYA

Bu məqalədə Azərbaycanda ümumtəhsil məktəblərində ingilis dili müəllimlərinin autentik materiallardan istifadə etməklə bağlı təcrübələri araşdırılır. Tədqiqat zamanı kəmiyyət tədqiqat metodundan istifadə edilib və məlumatlar sorğu anketi vasitəsilə toplanılıb. Qeyd etmək lazımdır ki, sorğu paytaxt Bakı ilə yanaşı, İsmayılı, Şamaxı, Zaqatala, Ağsu kimi bölgələrdə fəaliyyət göstərən ingilis dili müəllimləri tərəfindən cavablandırılıb, ümumilikdə sorğuda 111 ingilis dili müəllimi iştirak edib. Məlumatların təhlili üçün Google Forms-dan istifadə edilib. Tədqiqatın nəticələri göstərib ki, ingilis dili müəllimlərinin əksəriyyəti dil tədrisində autentik materialların istifadəsinə müsbət münasibət bəsləyir və bu materialların şagirdlərin dil bacarığına, motivasiyasına, dərşə münasibətinə effektiv təsir göstərdiyini düşünürlər. Müəllimlərin bəziləri bu materialları effektiv hesab etsə də, şagirdlərin ehtiyaclarına, maraqlarına uyğun materialı tapmaqda çətinlik çəkdiklərini qeyd edirlər. Tədqiqatın nəticəsi olaraq belə qənaətə gəlinir ki, Azərbaycanda ingilis dilinin tədrisində autentik materiallardan istifadə keyfiyyətə əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərir.

**Açar sözlər:** Autentik materiallar, ingilis dilinin tədrisi, dil bacarıqlarına təsir edən amillər.

## THE CURRENT STATUS OF THE USAGE OF AUTHENTIC MATERIALS IN THE AZERBAIJANI EDUCATION SYSTEM

**AYSEL MAHARRAMLI**

Master's Student, Faculty of Higher Education in Natural Sciences, Arts and Technology, Khazar University. E-mail: aysel.meherremova00@list.ru  
<https://orcid.org/0009-0008-6956-3385>

### To cite this article:

Maharramli A. (2024). The current status of the usage of authentic materials in the Azerbaijani education system. *Azerbaijan Journal of Educational Studies*. Vol. 709, Issue IV, pp. 69-77

DOI: 10.30546/32898065.2024.4.115

### Article history

Received: 17.05.2024

Accepted: 07.08.2024

### ABSTRACT

This article investigates the practices of English teachers in general education schools in Azerbaijan regarding the use of authentic materials. Quantitative research methods were used in the study, and the data were collected through a survey questionnaire. It should be noted that the survey was answered not only by English teachers working in the capital, Baku, but also in regions such as Ismayilli, Shamakhi, Zagatala, and Agsu. In total, 111 English teachers participated in the survey. The data was analyzed using Google Forms. The results of the research indicate that most English teachers have a positive attitude toward the use of authentic materials in language teaching and believe that these materials have an effective impact on students' language skills, motivation, and attitude toward the lesson. Although some teachers consider these materials effective, they mention having difficulty finding materials that meet the needs and interests of the students. As a result of the research, it is concluded that the use of authentic materials in English language teaching in Azerbaijan has a significant impact on quality.

**Keywords:** Authentic materials, teaching English, factors influencing language skills.

## GİRİŞ

Azərbaycan Respublikasının beynəlxalq münasibətlərdə və global iqtisadiyyatdakı rolu ilə xarici dillərin, xüsusən də ingilis dilinin tədrisinin daha da gücləndirilməsinə ciddi zərurət yaranıb. Bu kontekstdə dil öyrənilməsi prosesini daha effektiv həyata keçirmək və şagirdlərin ingilis dili bacarıqlarını gündəlik həyatla əlaqələndirmək üçün müxtəlif tədris üsulları və materiallarından istifadə olunur. İngilis dilinin xarici dil kimi tədris olunduğu cəmiyyətlərdə dil müəllimlərinin əsas məqsədi də şagirdlərin kommunikativ səriştəsini inkişaf etdirməkdir.

Uzun müddət ərzində dil tədrisi zamanı dərsləklərdən istifadə edilib, lakin bəzi nəzəriyyəçilər tərəfindən bu materiallar kifayət qədər faydalı hesab olunmayıb. Nəzəriyyəçilər qeyd edirlər ki, şagirdlərin real həyatda qarşılaşacaqları dil dərsləklərdəki dil ilə eynilik təşkil etmir. Nəticədə də, şagirdlər dil daşıyıcılarını anlaya bilmir, onlarla ünsiyyət etməkdən çəkinir və bu situasiyalarda özlərini kifayət qədər inamlı hiss etmirlər. Elə bu səbəbdən, real dünyanı sinfə gətirən autentik materiallardan istifadə etmək tövsiyə olunur (Spellery, 2002).

Dil dərslərində bu materialların istifadəsinə 1970-ci illərdə kommunikativ dil təlimi metodunun ortaya çıxması ilə başlanılıb. Autentik materiallar gündəlik situasiyalarda istifadə olunan dili ehtiva edərək dil daşıyıcıları üçün nəzərdə tutulan materiallar hesab olunur (Abdialimova, 2022). Bu materiallara qəzetlər, jurnallar, çizgi filmləri, bədii və sənədli filmlər, mahnılar, sosial media yazıları və s. aid edilir.

Autentik materiallar real həyatda istifadə olunan mətnlər və digər resurslardan ibarət olduğundan, şagirdlərin dil bacarıqlarının, öyrəndiyi biliklərin praktiki tətbiqini təmin edir. Bu yanaşma şagirdlərə nəzəri bilikləri real vəziyyətlərdə istifadə etmək imkanı verir, nəticədə daha mənalı və effektiv öyrənmə təmin edilir (Qamariah, 2016). Əlavə olaraq, bu materialların istifadəsi, dil öyrənənlərin motivasiyasını artırır və real dünya şəraitində effektiv kommunikasiya bacarıqlarını inkişaf etdirir

(Sharipova və b., 2019). Bundan əlavə, autentik materialların istifadəsi şagirdlərin dərslə marağını artıraraq dərslə prosesini daha effektiv edir.

Autentik materiallar kritik düşünmə və analitik bacarıqların inkişafına da kömək edir. Şagirdlər bu materiallarla müxtəlif perspektivlərdən məlumatları təhlil edərək problem həll etmə bacarıqlarını artırır (Magdalena, 2021).

Autentik materiallar effektiv vasitə kimi hesab edilsə də, bu iddianı dəstəkləyən daha çox tədqiqatların həyata keçirilməsi təklif edilir (Magdalena, 2021). Azərbaycan təhsil sistemində də autentik materiallardan istifadənin vəziyyəti və təsirlərinin hərtərəfli qiymətləndirilməsi ilə əlaqədar geniş tədqiqatlar aparılmasına ehtiyac vardır.

**Tədqiqatın əhəmiyyəti.** Bu tədqiqat Azərbaycan təhsil sistemində autentik materiallardan istifadənin vacibliyini vurğulayır və müəllimlərin bu materiallara münasibətini müəyyənləşdirmək üçün mühüm imkan yaradır.

**Tədqiqatın məqsədi.** Azərbaycan təhsil sistemində ingilis dili müəllimlərinin autentik materiallardan istifadəsinin cari vəziyyətini və bu materiallara olan münasibətlərini araşdırmaq məqsədi daşıyır. Bu tədqiqat Azərbaycanda ingilis dili təhsilinə töhfə vermək və tədris təcrübəsini təkmilləşdirmək məqsədi ilə həyata keçirilir.

## ƏDƏBİYYAT İCMALI

1960-1970-ci illərdə Hymes, Chomsky, Wilkins kimi dilçilər, pedaqoqlar dil öyrənmə prosesinin yanlış şəkildə həyata keçirildiyini iddia edərək və problemə innovativ yanaşmalarını tətbiq edərək əhəmiyyətli dəyişikliyin baş verməsinə və kommunikativ dil təlimi metodunun ortaya çıxmasına səbəb oldular. Bu yanaşma dil mənimsəmə prosesinin sadəcə qrammatika öyrənməkdən ibarət olmadığını müəyyən etməklə yanaşı, həm də ingilis dilinin tədrisi sahəsində orijinallıq-autentiklik anlayışlarını diqqət mərkəzinə gətirməyə başladı. Bu yanaşmanın əsas prinsiplərinə autentik materialların istifadəsi, müəllim tərəfindən real

ünsiyyət üçün situasiyaların yaradılması aid edilib (Swan, 1985). Ədəbiyyatda da bu materiallara verilən təriflərin ortaq cəhəti real həyat situasiyaları ehtiva etməsidir.

Widdowson autentik və autentik olmayan material terminlərini fərqləndirərək qeyd edir ki, “autentik materiallar dil daşıyıcıları üçün nəzərdə tutulmuşdur və dil tədrisində bu materiallardan olduğu kimi, heç bir dəyişiklik edilmədən istifadə olunmalıdır. Məsələn, televiziya xəbərləri, sənədli, bədii filmlər, qəzetlər, jurnal məqalələri, şəkillər və s. bu materiallara aid edilir. Autentik olmayan materiallar isə pedaqoji məqsədlə hazırlanan, redaktə edilmiş materiallar hesab olunur” (Widdowson, 1990).

Wallace, Tomlinson və Polio isə bu fikirdədirlər ki, həmin materiallar dil tədrisi üçün nəzərdə tutulmayan hər hansı “yazılı və ya danışiq mətnləri” olub, məqsədi dil öyrətmək deyil, dil daşıyıcılarını məlumatlandırmaqdır (Wallace, 1992; Tomlinson, 2017; Polio, 2014).

Real həyat kontekstlərindən əldə edilən bu materiallar vasitəsilə müəllimlər sinif ilə xarici dünya arasında körpü yaradır və beləliklə də, real dünyanı sinifdə simulyasiya etməyə çalışırlar. Bunun nəticəsində materialların istifadəsi öyrənənlərdə ünsiyyət və real dünya vəziyyətlərində iştirak üçün zəruri olan dil bacarıqlarını və mədəni anlayışları inkişaf etdirir və onları “həyatın sosial məqsədləri üçün hazırlayır” (Guariento, 2001).

Ədəbiyyatda autentik materiallar istifadəsinə görə bir neçə kateqoriyaya bölünür. Qamariah Gebharda istinadən, autentik materialların üç kateqoriyaya bölündüyünü qeyd edir: dinləmə, vizual və yazılı materiallar (Qamariah, 2016).

Daha sonra bu sıraya real əşyalar da əlavə edilib (Boughanem, 2016).

1. *Autentik dinləmə materialları*: televiziya reklamları, çizgi filmləri, xəbərlər, sənədli və bədii filmlər, peşəkar audio-yazılı qısa hekayələr, radio yayımları, mahnılar və s.

2. *Autentik vizual materiallar*: slaydlar, fotosəkillər, rəsmlər, uşaq rəsmləri, sözsüz küçə nişanları, siluətlər, açıqca şəkilləri, sözsüz şəkilli kitablar və s.

3. *Autentik yazılı materiallar*: qəzet məqalə-

ləri, film reklamları, mahnı sözləri, küçə nişanları, turist məlumat broşuraları, telefon kataloqları, xəritələr, TV bələdçiləri, təbrik kartları, ərzaq kuponları, mesajlar və s.

4. *Real əşyalar*: afişalar, broşuralar, xəritələr, stolüstü oyunlar, təqvimlər, CD-lər, DVD-lər, əskinaslar, jurnallar/qəzetlər, stikerlər, cədvəllər, biletlər və s.

Tədris prosesini daha effektiv etmək üçün istifadə olunan autentik materialların doğru seçimi də olduqca vacibdir. McGrath təklif edir ki, autentik materialların seçilməsində bəzi məqamlar nəzərə alınmalıdır ki, bunlara dərsliyə və tələbələrin ehtiyaclarına, dil səviyyələrinə, maraqlarına, keçirilən mövzuya uyğun olmaq aid edilir (McGrath, 2002). Müəllif bildirir ki, bu materiallar tələbələrin diqqətini cəlb etməli, ehtiyaclarını ödəməli və onları həvəsləndirməlidir. Materiallarda çox çətin sözlər və strukturlar olmamalı, tələbələrin ingilis dili səviyyəsinə uyğunluq nəzərə alınmalıdır. Əks halda, bu, tələbələrin motivasiyasını azalda və dil öyrənmə prosesinə mənfi təsir göstərə bilər.

Bir çox tədqiqatçılar dil tədrisində autentik materiallardan istifadəni vacib hesab edərək dil bacarıqlarının təkmilləşdirilməsində bu materialların rolunu təsdiqləyiblər. Harmerə görə autentik materialların öyrənənlər üçün müsbət təsirləri bunlardır: bu materiallar, öyrənənləri sinifdən kənardakı dil ilə tanış edir, dilin daha sürətli və effektiv şəkildə mənimsənilməsinə imkan yaradır, şagirdləri real həyat situasiyaları üçün hazırlayaraq özlərini daha inamlı hiss etmələrinə səbəb olur (Harmer, 1991). Bu kimi linqvistik üstünlükləri ilə yanaşı, bəzi tədqiqatçılar autentik materialların qeyri-linqvistik üstünlüklərini də qeyd edib: autentik materiallardan istifadə hədəf dilin mədəniyyətinə, tarixinə və davranış normalarına bir pəncərə kimi xidmət edir (Mehbaliyeva, 2023). Tanrıku və Çelik tədqiqatlarında qeyd ediblər ki, autentik materiallar tələbələri hədəf mədəniyyət haqqında məlumatlandırır və onların xarici dilə rəğbətini gücləndirir (Tanrıku və Çelik, 2019). Richards bu materialların müsbət cəhətlərini çoxçeşidli olması və şagirdlərin motivasiyasına, dərəcə münasibətinə müsbət

təsir göstərməsi ilə əlaqələndirir (Richards, 2001).

Bir çox tədqiqatçılar isə autentik materialların xarici dillərin tədrisində istifadəsinə qarşı çıxaraq bu materialların effektiv olmadığını fikrindədirlər. Məsələn, Kılıçkaya iddia edir ki, qeyd edilən materialların seçilməsi müəllimlər üçün olduqca çətin və vaxt aparıcı bir prosesdir. Zəif dil səviyyəsinə malik şagirdlərlə autentik materiallardan istifadə edilərsə, şagirdlərin motivasiyası azala və dil öyrənmə prosesi uğursuzluqla nəticələnə bilər (Kılıçkaya, 2004).

## METODOLOGİYA

Azərbaycan təhsil sistemində autentik materiallardan istifadənin mövcud vəziyyətini araşdırmaq üçün tədqiqat işində kəmiyyət tədqiqat metodundan – anket sorğularından istifadə edilib. Google Forms vasitəsilə hazırlanan anket-sorğuda 111 ingilis dili müəllimi iştirak edib. 9 sualdan ibarət olan bu sorğuda həm özəl, həm də dövlət məktəblərinin müəllimlərinin fikirləri öyrənilib, beləliklə, müxtəlif təhsil mühitlərinin perspektivləri qiymətləndirilib. Bundan əlavə, həm paytaxt Bakıdan, həm də digər bölgələrdən (İsmayıllı, Şamaxı, Ağsu, Zaqatala) olan müəllimlərin iştirakını təmin etməklə müxtəlif bölgələrdəki təcrübələri müqayisə etmək mümkün olub. Bu hərtərəfli məlumat toplusu Azərbaycan təhsil sistemində autentik materialların rolu və təsirini dərinləndirən başa düşməyə kömək edə bilər.

## DATA ANALİZİ VƏ NƏTİCƏLƏR

### Sual 1. Autentik material anlayışı ilə tanışsınız mı?

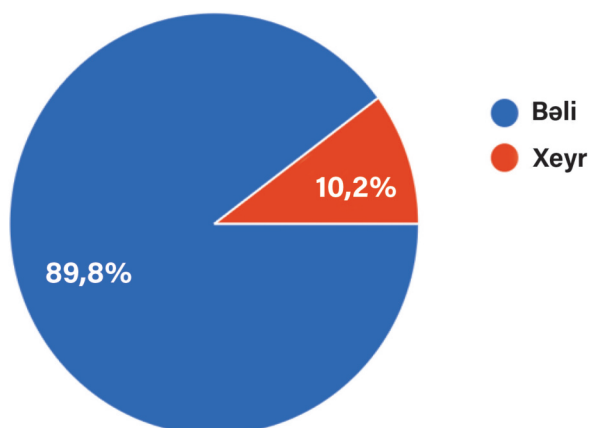
Bu sualın məqsədi iştirakçıların autentik materiallarla tanış olub-olmadığını müəyyən etməkdən ibarət idi. Nəticələrə əsasən müəyyən olundu ki, müəllimlərin 94,9 faizi bu anlayışla tanışdırlar.

### Sual 2. Dil tədrisində autentik materiallardan istifadə edirsiniz mi?

Diaqram 1-dən də görüldüyü kimi, Azərbaycanda ingilis dili müəllimlərinin əksəriyyəti

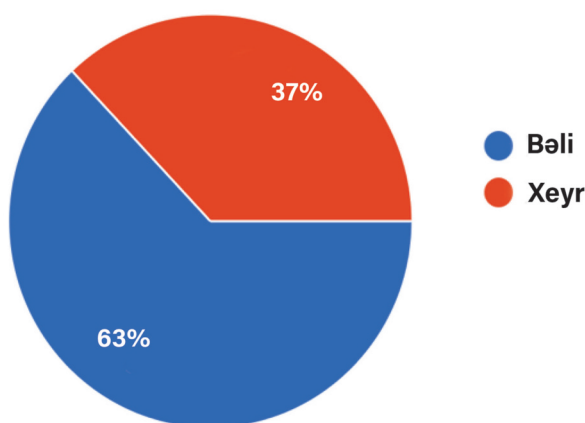
**Diaqram 1**

Dil tədrisində autentik materiallardan istifadə edirsiniz mi?



**Diaqram 2**

Autentik materialları dərsliklərdən daha effektiv hesab edirsiniz mi?



tədris prosesində autentik materiallardan istifadə etsələr də, az qismi (10,2%) yalnız dərsliklərlə kifayətləndiklərini qeyd edib.

### Sual 3. Autentik materialları dərsliklərdən daha effektiv hesab edirsiniz mi?

Sorğuda iştirak edən müəllimlərin 63 faizi autentik materialların standart dərsliklərdən daha effektiv olduğunu düşünür (Diaqram 2). Bu nəticələr dil tədrisində istifadə olunan materialların tələbələrin dil bacarıqlarına necə təsir etdiyini aydınlaşdırır. Cavablar arasında qeyd olunur ki, şagirdlərin maraq və ehtiyacına görə dərsliklərlə müqayisədə daha çeşidli olması bu materialların üstün cəhətlərindəndir.

Təhsilalanlara dil öyrənmək prosesində daha çox iştirak etmək imkanı yaratması, tənqidi düşünmə bacarığının inkişafına stimül verməsi autentik materialların digər üstün cəhətləri kimi qeyd olunub. Müəllimlərin müsbət münasibəti ədəbiyyatda bir çox tədqiqatın nəticələrinə uyğun gəlib (Akbari, 2016; Harmer, 1991; Richard, 2001).

“Təhsil üçün XXI əsr kompetensiyaları” tənqidi düşünmə, problem həll etmə, əməkdaşlıq, səmərəli ünsiyyət, motivasiyalı olmaq, öyrənməyi öyrətmək, İKT savadı, yaradıcılıq kimi bacarıqları ehtiva edir ki, müəllimlər bu bacarıqların autentik materiallar vasitəsilə şagirdlərə aşılana biləcəyi fikrindədirlər (Süleymanova, 2023).

Müəllimlərdən bəziləri isə bu materialları dərsliklərdən daha effektiv hesab etmir, onlarla birgə istifadəsi zamanı öyrənmə prosesinin daha faydalı olduğunu düşünürlər. Jalolidinova ingilis dili müəllimi və poliqlot Qaret Popkinsə istinadən qeyd edir ki, dərsliklərlə yanaşı orijinal materiallardan əlavə mənbə kimi istifadə etmək daha faydalı seçimdir (Jalolidinova və.b, 2023). Digər tərəfdən, bu materialların istifadəsinin, şagirdlərin maraq və ehtiyacına, səviyyələrinə uyğun materialın seçilməsi müəllimlər üçün yorucu bir proses hesab olunur. Müəllimlər tərəfindən təklif edilir ki, mövzulara uyğun

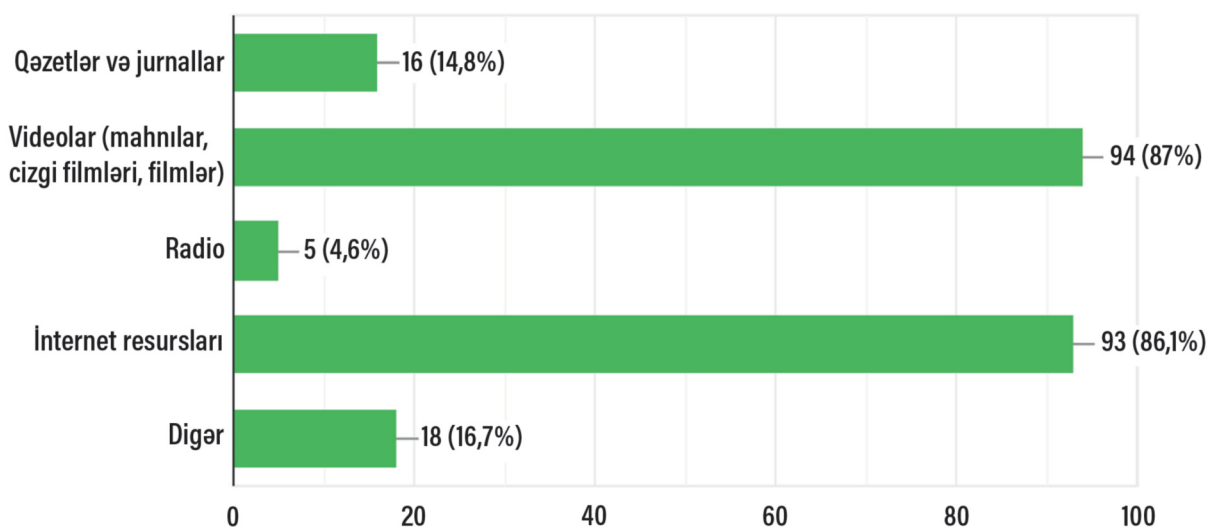
istifadə edilə biləcək autentik materialların – videoların, linklərin dərsliklərdə təqdim edilməsi daha məqsədəuyğun ola bilər.

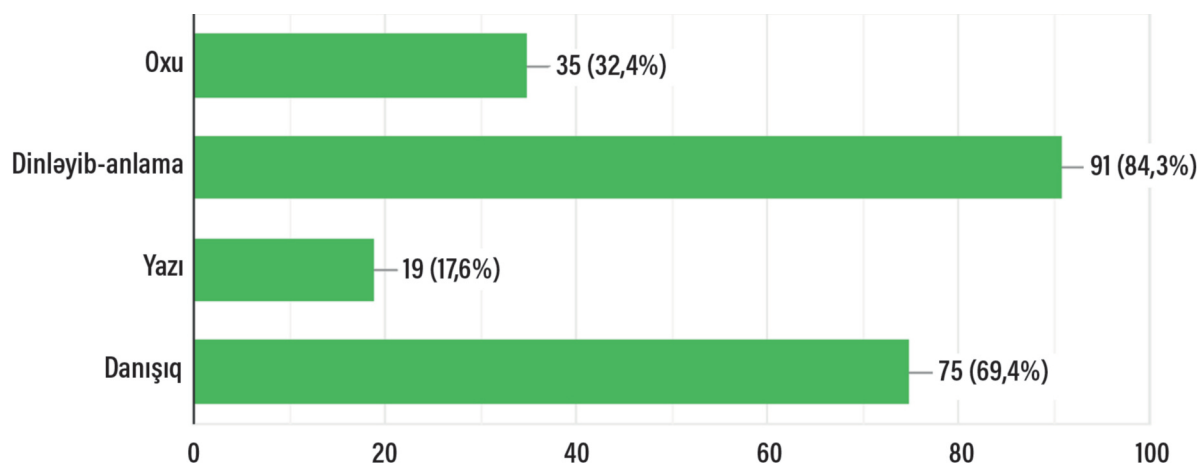
**Sual 4. Autentik materiallardan istifadə zamanı hansı mənbələrə üstünlük verirsiniz? (Birdən çox seçim edə bilərsiniz.)**

Nəticələrə əsasən belə görünür ki, müəllimlər autentik materiallar arasında daha çox video (musiqi, film, cizgi filmləri) və internet resurslarına üstünlük verirlər. Qəzet və jurnalların nisbətən az istifadəsi diqqəti çəkir. Bu, rəqəmsal medianın təsiri altında ənənəvi yazılı materiallara daha az üstünlük verildiyini göstərir. Bununla belə, bəzi müəllimlər hələ də dil öyrənmə prosesində yazılı materialların mühüm rol oynaya biləcəyinə inanırlar.

Radioya üstünlük vermə nisbətinin aşağı olması vizual və interaktiv media vasitələrinin müəllimlər arasında daha populyar olduğunu göstərir. Gökdemir Türkiyədə bir qrup müəllimlərin autentik material mənbələrindən istifadə faizini araşdırıb və belə qənaətə gəlib ki, Türkiyədə ən çox autentik material mənbəyi kimi internet resursları, növbəti olaraq video materiallar istifadə edilir (Gökdemir, 2014). Araşdırmaya cəlb olunan müəllimlərin yalnız 2 faizi autentik material mənbəyi kimi radiolardan istifadə edir.

**Diaqram 3** Autentik materiallardan istifadə zamanı hansı mənbələrə üstünlük verirsiniz?



**Diaqram 4** Daha çox hansı dil bacarığının inkişafı üçün autentik materiallardan istifadə edirsiniz?

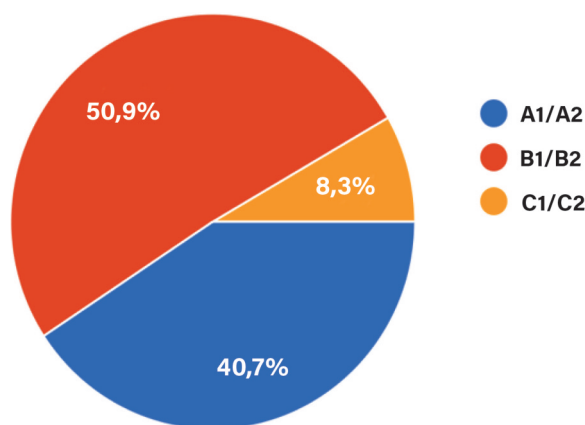
**Sual 5. Daha çox hansı dil bacarığının inkişafı üçün autentik materiallardan istifadə edirsiniz? (Birdən çox seçim edə bilərsiniz.)**

Müəllimlərin daha çox dinləyib-anlama (84,3%) bacarığının inkişafı üçün autentik materiallardan istifadə etməsi dil tədrisində dinləmənin əhəmiyyətindən xəbərdar olduqlarını sübut edir (Diaqram 4). Oxu və yazı bacarıqlarına gəldikdə isə müəllimlərin istifadə faizi nisbətən daha aşağıdır.

**Sual 6. Hansı səviyyəli dil öyrənənlər üçün autentik materialdan istifadə edirsiniz?**

Nəticələrdən aydın olur ki, Azərbaycanda müəllimlər daha çox orta səviyyəli dil öyrənənlər üçün autentik materiallardan istifadə edirlər (Diaqram 5). Bu nəticələr ədəbiyyatda bir çox tədqiqatçının fikri ilə üst-üstə düşür (Akbari, 2016; Martinez, 2002; Shepherd, 2020; Temizyürek, 2016). Guariento və Morleyin (2019-cu il tarixli "International Journal of English Language Teaching" jurnalından sitat gətirilib) qeyd etdiyi kimi, bu materiallar daha aşağı dil səviyyələri öyrənənlər üçün çətin hesab oluna bilər. Müəllimlərin 38,4 faizi isə Guariento və Morley (Kartika və b-dan sitat gətirilib, 2018) ilə həmfikir olaraq bu materialların aşağı səviyyələr üçün də istifadəsinin mümkünlüyünü qeyd edir.

**Sual 7. Autentik materiallardan istifadənin öyrənənlərin dil bacarıqlarının inkişafına müsbət təsir etdiyini müşahidə etmişinizmi?**

**Diaqram 5** Hansı səviyyəli dil öyrənənlər üçün autentik materialdan istifadə edirsiniz?

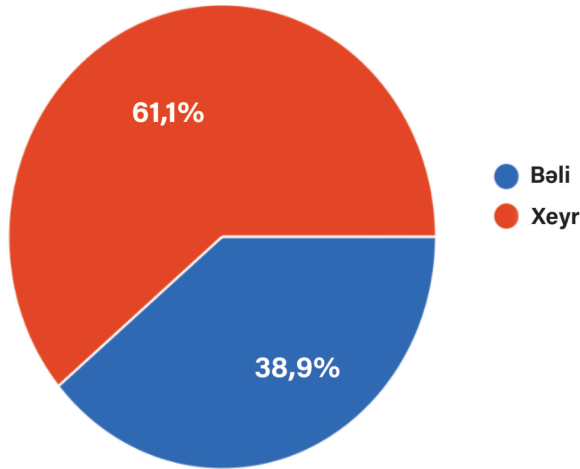
Nəticələrə əsasən müəllimlərin əksəriyyəti (98%) autentik materialların tələbələrin dil bacarıqlarının inkişafına müsbət təsir göstərdiyini vurğulayır. Həmçinin müəllimlər qeyd edirlər ki, autentik materiallardan istifadə zamanı bir bacarıq deyil, eyni zamanda bir neçə bacarıq inkişaf etdirilə bilər.

**Sual 8. Autentik materiallardan istifadənin öyrənənlərin dərslə münasibətinə, motivasiyasına müsbət təsir etdiyini düşünürsünüz mü?**

Nəticələr öncəki sualın nəticələri ilə eynilik təşkil edib, sorğuda iştirak edən müəllimlərin

Diaqram 6

Autentik materiallardan istifadə zamanı çətinliklərlə üzləşirsinizmi?



əksəriyyəti tərəfindən (98%) autentik materialların tələbələrin motivasiyasına və dərslərin münasibətinə müsbət təsir göstərdiyi vurğulanıb. Bu da onu göstərir ki, orijinal materiallar dərslərin daha maraqlı və interaktiv təşkil olunmasına kömək etməklə şagirdlər üçün daha maraqlı və əyləncəli hesab olunur.

Nəticələr ədəbiyyatda Berardo (2006), Kilickaya (2004), Lee (1995) kimi bir sıra tədqiqatçıların fikri ilə uyğunlaşır.

#### **Sual 9. Autentik materiallardan istifadə zamanı çətinliklərlə üzləşirsinizmi?**

Autentik materiallardan istifadə ilə bağlı çətinlikləri nəzərə alsaq, müəllimlərin üzləşdiyi müxtəlif maneələr ortaya çıxır. Bölgələrdəki məktəblərdə texnoloji vasitələrin çatışmazlığı, internet bağlantısı problemləri kimi amillər qeyd edilir. Əlavə olaraq, şagirdlərin materialları anlama bilməməsi (materiallarda danışanların üslubu, danışma sürəti və fərqli vurğuları-xüsusilə video və ya audio formatda olan materiallarda), onların dil səviyyələrinə, ehtiyaclarına uyğun materialların tapılması müəllimlər üçün çətin və yorucu proses hesab olunur. Müəllimlər tərəfindən həmçinin qeyd olunur ki, bu tipli materiallar şagirdləri və valideynlər ciddi qəbul etmir, xüsusən də kiçik yaşlı öyrənənlər üçün əlavə yazılı tapşırıqlar tələb edir.

## NƏTİCƏ

Bu tədqiqatın məqsədi Azərbaycanda ingilis dilini əsas xarici dil kimi tədris edən müəllimlərin autentik materiallara qarşı münasibətini müəyyənləşdirməkdən ibarətdir. Tədqiqat çərçivəsində 111 müəllim ilə autentik materiallar ilə əlaqədar Google Forms vasitəsilə sorğu keçirilib. Bu kontekstdə orta məktəb müəllimlərinin autentik tədris materiallarına münasibəti haqqında dolğun məlumatlar əldə edilib.

Tədqiqatın aparılması zamanı qarşıya qoyulan məqsəd və vəzifələrin hər birinin reallaşdırılmasına nail olunub. Tədqiqat işində əldə olunan nəticələri aşağıdakı kimi qruplaşdırmaq olar:

1. Azərbaycan təhsil sistemində sorğuda iştirak edən müəllimlərin əksəriyyətinin autentik materiallara qarşı münasibəti olduqca müsbətdir. Lakin şagirdlərin dil səviyyəsinə, maraqlarına və ehtiyaclarına uyğun materialların seçilməsi müəllimlər üçün çətin və vaxt aparan proses hesab olunduğundan dərslərin mövzuya uyğun autentik materiallarla dəstəklənməsi tövsiyə olunur.

2. Tədris prosesində istifadə ediləcək autentik materialları düzgün seçmək son dərəcə vacibdir. Bu baxımdan müəllimlərin xüsusi təlimlərə cəlb olunması məqsədəuyğun olardı.

3. Azərbaycan təhsil sistemində autentik materiallardan istifadə şagirdlərin dil biliklərini, dünya görüşlərini, motivasiyasını, dərslərin münasibətini inkişaf etdirməkdə faydalı hesab olunur. Bu səbəbdən, dərslərdə mütəmadi olaraq kurikulumun məzmununa uyğun, informativ mətnlərin ehtiva olunduğu real həyatdan əldə edilmiş nümunələrin istifadəsi zəruridir.

**Rəyçi: Afət Süleymanova,**  
*pedaqogika üzrə fəlsəfə doktoru*

#### İstifadə edilmiş ədəbiyyat

- Abdialimova, Z. (2022). Methods of practical application of authentic materials in learning English. "International Scientific Journal", volume 1. p. 2418.



- <sup>2</sup> Akbari, O., Razavi, A. (2016). Using authentic materials in the foreign language classrooms: Teachers' perspectives in EFL classes. "International Journal of Research Studies in Education", p.105-116.
- <sup>3</sup> Berardo, S. (2006). The use of authentic materials in the teaching of reading. "The Reading Matrix", p.60-69.
- <sup>4</sup> Boughanem, A. (2016). Letters and Foreign Languages Field: English Language and Literature and Civilization Specialty. p.11
- <sup>5</sup> Gökdemir, F. (2014). EFL instructors' perceptions about authentic materials in English language teaching, p.10-15.
- <sup>6</sup> Guariento, W., Morley, J. (2001). Text and Task Authenticity in the EFL Classroom, "ELT Journal", p.347.
- <sup>7</sup> Harmer, J. (1991). The Practice of English Language Teaching. London: Longman, p.213-223.
- <sup>8</sup> Jalolidinova, S., Umaraliyeva, M. (2023). Importance of using authentic materials in teaching English. <http://web-journal.ru/>
- <sup>9</sup> Kilickaya, F. (2004). Authentic materials and cultural content in EFL classrooms. "The Internet TESL Journal", p.10.
- <sup>10</sup> Kurita, T. (2012). Issues in second language listening comprehension and the pedagogical implications. *Accents Asia*, 5(1) p.30-44.
- <sup>11</sup> Lee, W. (1995). Authenticity revisited: text authenticity and learner authenticity. "ELT Journal", p.323-328.
- <sup>12</sup> Magdalena, K. (2021). Is Authentic Equal to Motivating? Authenticity and Motivation in Second Language Education. "DiSlaw – Didaktik slawischer Sprachen" Journal. p.16-29.
- <sup>13</sup> Martinez, A. (2002). Authentic Materials: An Overview. "Karen's Linguistic Issues", p.62.
- <sup>14</sup> Məmmədov, K. (2013). Elmi-Tədqiqat İşlərinin Metodikası: "Mütərcim" nəşriyyatı-Poliqrafiya mərkəzi, s.84.
- <sup>15</sup> McGrath, I. (2002). Materials Evaluation and Design for Language Teaching. Edinburgh: "Edinburgh University Press Ltd", p.56-60.
- <sup>16</sup> Mehbalıyeva, P.Z. (2023). The Importance Of Using Authentic Materials In English Teaching. "Qədim Diyar", p.31.
- <sup>17</sup> Polio, C. (2014). Using authentic materials in the beginning language classroom. *Center for Language Education and Research*, 18(1), p.1-8.
- <sup>18</sup> Qamariah, Z. (2016). Authentic materials, an alternative in English classroom. *Proceedings of the 2nd National Conference on English Language Teaching (NACELT)*, p.147-156.
- <sup>19</sup> Richards, R. (2001). *Curriculum Development in Language Teaching*. Cambridge: "Cambridge University Press", p.251.
- <sup>20</sup> Sharipova, S., Ziyaboyeva, S., və Kazakova, M. (2019). The role of authentic materials in the development of professional competences. "Think India Journal", p.7893-7895.
- <sup>21</sup> Shepherd, S. (2020). Using authentic materials. <https://www.teachingenglish.org.uk/article/using-authentic-materials>
- <sup>22</sup> Spelleri, M. (2002). From lessons to life: Authentic materials bridge the gap. "ESL Magazine (2)". p.16-18.
- <sup>23</sup> Süleymanova, A. (2023). Pedaqoji təhsilin məzmun və texnologiyalarının mərhələli təşkilinin yeni modeli və əldə edilmiş nəticələr. "Azərbaycan məktəbi". № 1 (702), s.29-40.
- <sup>24</sup> Swan, M. (1985). A critical look at the communicative approach II. "ELT Journal", 39/2, p.76-87.
- <sup>25</sup> Tanrıku, L., Sibel, Ç. (2019). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Broşürlerin Kültür Aktarımında Kullanımı. "Alman Dili Ve Kültürü Araştırmaları jurnalı", s. 62-73.
- <sup>26</sup> Temizyürek, F., Birinci, F.G. (2016). Yabancı Dil Öğretiminde Otantik Materyal Kullanımı. "Bartın University Journal of Faculty of Education", 5(1), s.54-62.
- <sup>27</sup> Tomlinson, B., Masuhara, H. (2018). *The Complete Guide to the Theory and Practice of Materials Development for Language Teaching*. "Hoboken, NJ: Wiley Blackwell" . p.3.
- <sup>28</sup> Wallace, C. (1992). Reading. Oxford: "Oxford University Press", p.25-30.